

ข้าพเจ้าเดินทางโดยรถโดยสารประจำทางปรับอากาศ
ควรแก้ไขเป็น

ข้าพเจ้าเดินทางโดยรถโดยสารปรับอากาศประจำทาง

3. การกระชับความ¹ ในประโยคที่มีตัวประธานหลายตัว ถ้าต้องการให้ความกระชับ
รัดกุมขึ้น ควรหาคำขมวด หรือคำกระชับตัวประธานเข้าไว้ด้วยกัน เช่น

เงินก็ดี ทองก็ดี เพชรก็ดี ล้วน เป็นสิ่งมีค่า

เกียจคร้าน มีปัญญาทึบม าสละวนหาแต่สุข มีโรควังเหงา ตัณหากล้ามักมาก
ในกามคุณ เหล่านี้ เป็นลักษณะของคนที่มีวิชาไม่ได้

“โลก-กวี-กวีนิพนธ์ ทั้งสามสิ่งนี้ ถือได้ว่าเป็นหนึ่ง เป็นเอกภาพ อังคารพยายามเพ่ง
พินิจโลกแห่งสรรพสิ่งทั้งปวง ครอบคลุมไปจนจบจักรวาล ทุกสิ่งทุกอย่างมีความหมายแม้แต่
กรวดทรายอันดูประหนึ่งไร้ค่า ก็เป็นส่วนหนึ่งของเอกภาพนี้”²

4. เอกภาพและสัมพันธภาพของประโยค การผูกประโยคในประโยคหนึ่ง ๆ จะต้อง
คำนึงถึงใจความของประโยคที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน สื่อความหมายอย่างใดอย่างหนึ่ง เรียกว่า
ประโยคนั้นมีเอกภาพ เนื้อหาของประโยคต้องสัมพันธ์กันเรียกว่าสัมพันธภาพ ถ้าประโยคนั้น
ความไม่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและสัมพันธ์กันก็เป็นสิ่งที่ไม่ดีในแง่ของการผูกประโยค เช่น

เมื่อเดินเข้าไปในตลาดสด ก็เห็นผลไม้มีนานาชนิด เช่น เงาะ มังคุด ลำไย
ส้มหลายชนิด น้อยหน้า และกำไลหินสีต่าง ๆ มากมาย

ตอนท้ายว่า “และกำไลหินสีต่าง ๆ มากมาย” ไม่ควรนำมาไว้รวมกลุ่มกับผลไม้มีนานา
ชนิดทำให้ประโยคเสียเอกภาพ และกลุ่มคำไม่มีความสัมพันธ์กัน ลองพิจารณา ตัวอย่างต่อไป

ฉันมองเห็นชวานาบ้างก็ปักดำ บ้างก็ไถ บ้างก็หว่าน บ้างก็ใส่ถอบ ในที่นาของตนท่าม
กลางแดดที่ร้อนระอุ

บ้างก็ใส่ถอบไม่พึงใส่รวมกันในประโยคนี้ เพราะ การปักดำ ไถ หว่าน เป็นการทำงาน
เกี่ยวกับการปลูกข้าว จัดอยู่ในประเภทเดียวกัน บ้างก็ใส่ถอบ เป็นคำที่ไม่สัมพันธ์กับการทำงาน
ปลูกข้าว จึงควรตัดออก

5. ประโยคต้องผูกให้จบกระแสความ ประโยคหนึ่งประโยคใดไม่ว่าจะยาวหรือสั้น
จะต้องได้ความสมบูรณ์ในประโยค กล่าวคือ ต้องผูกประโยคให้จบกระแสความ ประโยคยาวมัก
ผิดพลาดได้ง่าย ตัวอย่าง ประโยคไม่จบกระแสความ เช่น

¹ อาจารย์วิชาภาษาไทย คณะศิลปศาสตร์ กำสอนวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ หน้า 44.

² เจตนา นาควิริยะ ทางไปสู่วัฒนธรรมแห่งการวิจารณ์ สำนักพิมพ์ดวงกมล หน้า 14.

เนื่องจากความตื่นตัวทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมของประชาชนใน
แถบภาคใต้มีมากและสูง

ประโยคนี้เป็นประโยคที่ไม่จบกระแสความ เพราะมีคำว่า เนื่องจาก ถ้ามีคำว่าเนื่อง
จากก็ควรมีประโยคตามที่เป็นผลต่อเนื่องกับข้อความนี้ เช่น

เนื่องจากความตื่นตัวทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมของประชาชนใน
แถบภาคใต้มีมากและสูง ทำให้คนพากย์หนึ่งทะลุสอดแทรกเนื้อหาเหล่านี้ลงไปตลอดเวลา

มีฉะนั้นก็ต้องเปลี่ยนคำเสียใหม่ ดังนี้

ประชาชนในแถบภาคใต้ส่วนมากมีความตื่นตัวทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ และ
สังคมสูง

ลองพิจารณาตัวอย่างอื่น ๆ เพิ่มเติม ดังนี้

ผู้หญิงที่คิดว่าการแต่งงานเหมือนกับการแสดงละครฉากเดียวตลอดชีวิต¹

ประโยคข้างต้นมีคำว่า ที่ เชื่อมข้อความ ทำให้คิดว่าเป็นประโยคซับซ้อน น่าจะมีประโยคอื่นมาต่อ
ท้ายให้จบความ เช่น

ผู้หญิงที่คิดว่าการแต่งงานเหมือนกับการแสดงละครฉากเดียวตลอดชีวิต มักไม่นิยม
การแต่งงาน

หรือถ้าไม่เช่นนั้นก็ตัดคำว่า ที่ ทิ้งไป เพิ่มคำบางคำ หลังคำว่าผู้หญิง เพื่อให้ความ
หมายของประโยคตรงกับความจริงยิ่งขึ้น ดังนี้

ผู้หญิงบางคนคิดว่าการแต่งงานเหมือนกับการแสดงละครฉากเดียวตลอดชีวิต

6. ผู้ก่ประโยคให้กะทัดรัด ประโยคที่กะทัดรัดสื่อความชัดเจนเป็นประโยคที่ดี ประ-
โยคบางประโยคมีคำที่ไม่จำเป็นสามารถตัดทิ้งไปได้ ลองพิจารณาว่าตัดทิ้งได้หรือไม่ ถ้าเป็นคำ
ไม่สำคัญตัดทิ้งแล้วความก็ยังไม่กำกวม หรือขาดหายไป ก็ตัดออกได้ หรือแม้จะคงคำเหล่านั้น
ไว้ก็ไม่ทำให้ความชัดเจนขึ้น ก็ให้ตัดทิ้งเสีย เพื่อประโยคจะได้สั้น กระชับ กะทัดรัดขึ้น เช่น

เขามีความเสียใจที่ทำให้บิดา มารดา ผิดหวัง²

ควรแก้ไขเป็น

เขาเสียใจที่ทำให้บิดา มารดา ผิดหวัง

มนุษย์ปุถุชนธรรมดาทั่วไปย่อมมีกิเลสเป็นเครื่องล่อ

¹ นววรรณ พันธุมเมธา “การใช้ประโยค” ไทยศึกษา เอกสารการสอน มสธ. หน้า 24.

² ตด. หน้า 25.

ในประโยคข้างบนนี้ใช้คำซ้ำซึ่งมิได้ทำให้กินความกว้างขึ้น ก็ควรตัดคำที่มีความหมาย
แทนกันได้ ออก คือ มนุษย์-ปุถุชน, ธรรมดา-ทั่วไป ออกเสียอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น

มนุษย์ทั่วไปย่อมมีกิเลสเป็นเครื่องล่อ

ปุถุชนธรรมดาย่อมมีกิเลสเป็นเครื่องล่อ

ในประโยคที่แก้ไขได้ความเท่าเดิม แต่ประโยคกระชับ กะทัดรัด กว่า เป็นต้น

7. ไม่ควรผูกประโยคที่ใช้คำซ้ำอยู่ใกล้ชิดกัน เช่น คำประพันธ์สรรพนาม ที่ ซึ่ง อัน
คำสรรพนาม คำสันธาน ฯลฯ เหล่านี้ ถ้าอยู่ในที่ใกล้ ๆ กัน ซ้ำ ๆ กันก็ทำให้ประโยคขาดความ
สละสลวย ดังนั้นถ้าตัดคำเหล่านั้นออกแล้วความหมายยังคงที่ ไม่เปลี่ยนแปลงก็ตัดออกได้ เช่น

เขาผู้ซึ่งเป็นนักพนัน เขาไม่แต่จะพนันในวงไพ่ แต่เขายังพนันต่อเกมส์ชีวิตเขา
พนันแม้แต่เกมส์ของความรัก

ประโยคนี้ใช้คำซ้ำ ฟุ่มเฟือย อาจแก้ไขเป็น

เขาเป็นนักพนันที่มีได้พนันแต่ในวงไพ่ เขายังพนันต่อเกมส์ชีวิต และเกมส์ของ
ความรัก

ลองพิจารณาตัวอย่างต่อไป ดังนี้

ดอกไม้ที่มีสีขาวเป็นดอกไม้ที่แสดงความบริสุทธิ์ หากใครให้ดอกไม้สีขาวแก่
คุณย่อมเป็นสิ่งที่แสดงว่า เขาให้ไมตรีที่บริสุทธิ์แก่คุณ

ประโยคนี้มีคำว่าที่หลายแห่งทำให้ประโยคขาดความสละสลวย อาจเปลี่ยนเป็น

ดอกไม้สีขาวเป็นดอกไม้ที่แสดงความบริสุทธิ์ หากใครให้ดอกไม้สีขาวแก่คุณย่อม
เป็นสิ่งที่แสดงว่า เขาให้ไมตรีอันบริสุทธิ์แก่คุณ

ประโยคที่เปลี่ยนแปลงแก้ไขใหม่นี้ จะเห็นว่า เราอาจใช้คำอื่นแทนคำว่า ที่ ได้ คือ
ใช้คำว่าอัน แทนก็ได้ความเท่ากัน เพราะคำว่า ที่ ซึ่ง อัน บางตำแหน่งใช้แทนกันได้

จากประโยคข้างบนนี้เราอาจแก้ไข เป็นดังนี้ ก็ได้

ดอกไม้สีขาวเป็นสัญลักษณ์ของความบริสุทธิ์ หากใครให้ดอกไม้สีขาวแก่คุณ
ย่อมเป็นสิ่งที่แสดงว่า เขาให้ไมตรีอันบริสุทธิ์แก่คุณ

8. ควรหลีกเลี่ยงรูปประโยคหรือสำนวนต่างประเทศ รูปแบบประโยคต่างประเทศ
ที่มีผู้นำมาใช้ในภาษาไทย ก็คือ รูปแบบกรรมวาจก (passive voice) คือเอากรรมเป็นประธาน

หรือบางครั้งก็ใช้สำนวนภาษาต่างประเทศมาใช้ เช่น

สองนักวิ่งลมกรดของไทยคว้าเหรียญทอง

สำนวนสองนักวิ่ง เป็นสำนวนต่างประเทศ แต่ปัจจุบันพบว่าใช้กันทั่วไปในข่าวพาดหัวตามหนังสือพิมพ์รายวัน ถ้าจะให้ถูกต้องตามหลักภาษาควรแก้ไข เป็น

นักวิ่งลมกรด 2 คน ของไทยคว้าเหรียญทอง

รูปแบบกรรมวาจก ที่ใช้ว่าถูก ในภาษาอังกฤษใช้ได้ทั่วไปแต่ของไทยจะใช้ในบางกรณี ถ้าใช้ถูก จะใช้ในความที่ไม่สู้ดี เช่น ถูกตี ถูกใส่ร้ายป้ายสีถูกลงโทษ ในความที่ดีจะใช้ว่าได้รับ เช่นอธิการบดีได้รับเชิญไปเป็นประธานเปิดงานนิทรรศการวัฒนธรรมท้องถิ่น

บางครั้งเราก็รับรูปแบบประโยคภาษาต่างประเทศมาใช้และยอมรับโดยทั่วไป เช่น เพลง.....นี้เรียบเรียงเสียงประสานโดย.....

เป็นต้น

ในการผูกประโยคอาจมีรายละเอียดมากกว่านี้ ที่กล่าวมานี้เป็นหลักการผูกประโยคที่สำคัญ ๆ ที่พึงทราบและนำไปเป็นหลักในการฝึกฝนเพื่อให้การผูกประโยคชัดเจนสื่อความหมายตรงกับที่ผู้เขียนต้องการ จะขอกล่าวเรื่องประโยคไว้เพียงนี้.

อนุเลข หรือ ย่อหน้า (paragraph)

นิยาม

อนุเลข หรือ ย่อหน้า คือข้อความตอนหนึ่ง ๆ ที่ประกอบด้วยสาระสำคัญหรือใจความสำคัญเพียงประการเดียว ย่อหน้าหนึ่ง ๆ ประกอบด้วยประโยคที่บรรจุสาระสำคัญ (topic sentence) และประโยคอื่น ๆ ที่ใช้ขยายความ หรือเป็นตัวอย่งรายละเอียดที่สนับสนุนหรือสอดคล้องกับประโยคที่บรรจุสาระสำคัญ

ย่อหน้าจะช่วยผู้อ่านอย่างไรบ้าง

ย่อหน้าจะช่วยผู้อ่านได้ดังนี้¹

1. ย่อหน้าทำให้ผู้อ่านได้พักสายตาโดยการหยุดพักจากตัวพิมพ์สีดำด้วยช่องว่างสีขาว
2. ย่อหน้าจะช่วยผู้อ่านให้เห็นโครงร่างของเรื่องทีอ่าน ย่อหน้าจะกำหนดความคิดหลัก ๆ ไว้ ในย่อหน้าหนึ่ง ๆ จะประกอบด้วยหัวข้อสำคัญเพียง 1 หัวข้อ ดังนั้นผู้อ่านจึงสามารถ

¹ Diana Hacker & Betty Renshaw, **A Practical Guide For Writers**, Winthrop Publishers Inc ; p. 90-91

เข้าใจเรื่องโดยรวม ๆ ได้จากการดูประโยคหลักในย่อหน้าแต่ละย่อหน้า ผู้อ่านสามารถเข้าใจว่าเรื่องทั้งเรื่องแบ่งเป็นส่วน ๆ เป็นย่อหน้าแต่ละตอนอย่างไร และแต่ละตอนแต่ละย่อหน้ารวมกันเข้าเป็นเรื่องทั้งหมดได้อย่างไร

3. ย่อหน้าจะช่วยให้ผู้อ่านเห็นความสัมพันธ์ของประโยคแต่ละประโยค ประโยคใดสนับสนุนประโยคหลัก การพูดถึงย่อหน้าในที่นี้กล่าวถึง ย่อหน้าในตัวเนื้อเรื่อง (body paragraph) ไม่รวมถึงย่อหน้าเปิดเรื่องและปิดเรื่องซึ่งจะกล่าวถึงเป็นอีกเรื่องหนึ่งเฉพาะในบทต่อไป

ย่อหน้าในเรื่องเป็นการจำกัดความคิด แต่ละย่อหน้าจะต้องมีจุดกำหนดความคิดให้เป็นกลุ่มไม่กระจัดกระจาย มีประโยคที่แสดงความคิดหลักและมีข้อความหรือประโยคสนับสนุนขยายความอย่างชัดเจนเพียงพอ

การแสดงความคิดหรือสาระหลักใช้ประโยคสำคัญ หรือประโยค topic sentence แสดงให้เห็นสาระสำคัญ (main idea หรือ main point) ของแต่ละย่อหน้า เป็นการเตรียมผู้อ่านให้รู้ว่าประโยคที่แวดล้อมนั้นเป็นตัวอย่างและส่วนขยาย เช่น

“ปัญหาส่วนตัวของคนหูหนวก”

ก. ภาษา คนหูหนวกขาดภาษาพูดจำเป็นต้องใช้ภาษามือแทน ภาษาพูดถึงแม้จะพูดได้บ้าง แต่ก็ไม่สมบูรณ์ มีน้อยรายที่จะมีภาษาพูดได้ดี โดยมากจะมาจากคนที่เคยมีภาษาพูดมาแล้ว การพูดจึงยังคงใช้ได้คืออยู่ แต่จะมีเสียงเพี้ยนไปทุกที ถ้าหูหนวกมาแต่กำเนิด สติปัญญาไม่ตีด้วย จะพูดไม่ได้ พูดไม่ถูก เขาจะหันไปใช้ภาษามือแทนภาษาพูดทั้งสิ้น และบ่อยครั้งที่คนหูหนวกพูดไม่ได้ จำเป็นต้องใช้ภาษามือติดต่อกับคนอื่น ทำให้ไม่เข้าใจกัน เหตุที่ไม่เข้าใจภาษากันนี้เป็นผลทำให้การใช้ภาษาเขียนผิดพลาดไปด้วยอย่างมาก คนหูหนวกมักจะเขียนหนังสือและกลับกันเพราะรู้คำศัพท์น้อย การใช้ภาษาเขียนผิดพลาดไปด้วยอย่างมาก

ข. อารมณ์ คนหูหนวกอาจมีปัญหาในการปรับตัวเข้าสังคมไม่ได้ อันเนื่องมาจากภาษาเป็นต้นเหตุ การพูดไม่ได้ อ่านไม่ออก ไม่เข้าใจความหมายและเขียนไม่ถูกต้อง ย่อมเป็นอุปสรรคอย่างยิ่ง ทำให้ไม่เข้าใจซึ่งกันและกัน ถ้ายิ่งสังคมรังเกียจไม่ยอมรับด้วยแล้ว ยิ่งมีปัญหาเพิ่มขึ้นอีกมากมาย ผลที่ตามมาให้เห็นเด่นชัดก็คือสุขภาพจิตเสื่อม คนหูหนวกมีปมด้อยอยู่แล้ว จึงมีมากขึ้นและเมื่อพูดไม่ได้ ระบายความคิดความอ่านความอัดอั้นตันใจออกมาไม่ได้ ก็เกิดอารมณ์ร้อน โมโหฉุนเฉียวโกรธง่าย เอาแต่ใจตัวเอง ชี้อะไร ขาดความรับผิดชอบ ไม่มีความหนักแน่นอดทนต่อการทำงาน หนึ่งงานหนักสมัครงานสบาย อยากได้เงินเดือนมาก ๆ”¹

¹ หน่วยศึกษานันทนาการ กรมการฝึกหัดครู กุรุปริทัศน์ ฉบับพิเศษ ปีคนพิการสากล'24 หน้า 65-66.

จากตัวอย่างจะเห็นว่า มีหัวข้อบ่งเนื้อหาสำคัญอยู่แล้ว คือ ปัญหาส่วนตัวของคนหูหนวก และมีข้อย่อย เป็นแต่ละย่อหน้าซึ่งก็กล่าวถึงปัญหาส่วนตัวในด้านใดบ้างเป็นการง่ายสำหรับผู้อ่านจะจับประเด็นสาระได้

ความยาวของย่อหน้า

ความยาวของย่อหน้าหนึ่ง ๆ ควรยาวเท่าใด คำตอบก็คือ ไม่มีเกณฑ์กำหนดตายตัวไปได้ว่าแต่ละย่อหน้าควรมีสัดส่วนความยาวเท่าไร ความยาวของย่อหน้าย่อมยืดหยุ่นได้ ซึ่งผู้เขียนจะต้องใช้วิจารณญาณเอง แต่อาจคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้¹

1. จำนวนหน้า หรือความยาว

ขอให้นึกอยู่ตลอดเวลาว่าสิ่งสำคัญของการย่อหน้ามี 2 ประการคือ

1. เพื่อให้ผู้อ่านได้พักสายตา
2. เพื่อแยกประเด็นสำคัญ

ถ้าต้องการเขียนข้อความยาว 2 หน้ากระดาษพิมพ์ (double-spaced) จำนวนคำประมาณ 500 คำ โดยต่อเนื่องกันก็เชื่อว่าผู้อ่านจะต้องเบื่อหรือเหนื่อยเกินไปที่จะอ่านข้อความต่อเนื่องกันโดยตลอด ดังนั้นเราจึงควรแยกย่อหน้า หรือแบ่งข้อความ 500 คำนั้นเป็น 2 หรือ 3 ย่อหน้า หรืออาจจะเป็น 4 ย่อหน้า หรือถ้าผู้อ่านเป็นเด็ก ก็อาจแบ่งย่อหน้าให้มากกว่านี้ได้ แต่ไม่ควรมากถึง 10 ย่อหน้า ถ้าจำนวนคำ 500 คำ แล้วแบ่งย่อหน้าถึง 10 ย่อหน้า ผู้อ่านจะพักสายตาเกินไป และความสำคัญจะถูกแบ่งแยก ทำให้ผู้อ่านสับสนและทำให้ความต่อเนื่องในการคิดของผู้อ่านหยุดชะงักบ่อยเกินไป

2. เนื่องจากย่อหน้าช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจเค้าโครงของสิ่งที่อ่าน ดังนั้นผู้เขียนจะต้องคำนึงถึงสาระสำคัญของเรื่องประกอบการตัดสินใจความยาวของย่อหน้าและจำนวนย่อหน้า ตัวอย่างเช่น ถ้าหากจะเขียนเรื่องยาว 500 คำ ซึ่งผู้เขียนคิดว่าจะให้ตัวอย่างแก่ผู้อ่าน 3 ตัวอย่าง เป็นตัวอย่างขยายความคิดหลัก ก็อาจแบ่งออกเป็น 5 ย่อหน้าคือ ย่อหน้าแรกเป็นย่อหน้านำที่กล่าวถึงหลัก ย่อหน้าที่ 2, 3, 4 เป็นการให้ตัวอย่างและย่อหน้าที่ 5 อาจเป็นย่อหน้าสั้นๆ สรุปความคิดอีกครั้งหนึ่ง

¹ Diana Hacher & Betty Renshaw, **A Practical Guide For Writers**, Winthrop Publishers Inc; p.93.

ลองพิจารณาตัวอย่างต่อไปนี้ ผู้เขียนแบ่งย่อหน้าออกเป็น 5 ย่อหน้าดังนี้

“ชาวอียิปต์หลายกลุ่มเชื่อว่ารูหรือช่องทางเข้าปิรามิดนั้นคงจะถูกขุดโดยพวกขโมยเป็นแน่ ก็ถ้าเช่นนั้นพวกขโมยทราบทางเข้าได้อย่างไร เอาละสมมติว่าเขาเข้าไปได้ก็แสดงว่าพวกขโมยต้องมีความชำนาญในเรื่องการเจาะอุโมงค์มาก เพราะทางเข้าปิรามิดแต่ละตานั้นผู้สร้างได้สร้างไว้อย่างลึกลับซับซ้อนมาก.....เมื่อเร็ว ๆ นี้มีกลุ่มผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับประวัติศาสตร์อียิปต์ได้เสนอแนวความคิดเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้ 3 กลุ่มด้วยกัน คือ

กลุ่มแรกกล่าวว่า พวกโจรที่ขโมยศพของฟาโรห์ไปก็เพื่อต้องการสร้างรอยมลทินแก่องค์ฟาโรห์นั่นเอง ดังนั้นพวกเขาจึงได้ทำลายศพมัมมี่ในลักษณะให้เป็นเรื่องลึกลับและให้มันสูญหายไปจากคนรุ่นหลัง

กลุ่มที่สอง เชื่อว่าห้องเก็บศพฟาโรห์นั้นแท้ที่จริงเป็นห้องที่สร้างหลอกไว้ ส่วนห้องเก็บศพจริง ๆ นั้นก็ยังคงอยู่ภายในปิรามิดนั่นเอง.....

กลุ่มที่สาม เชื่อว่าปิรามิดต่าง ๆ โดยเฉพาะปิรามิดองค์ใหญ่สุดที่เมืองกิซ่านั้น ไม่ได้สร้างขึ้นมาเพื่อเป็นที่เก็บศพเลย ตามความเป็นจริงแล้วสร้างเป็นวิหารแห่งเทพเจ้าต่างหาก

จะเห็นได้ว่าทั้งสามกลุ่มนี้แตกความคิดและทัศนะออกไปในลักษณะที่แตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด แต่ถึงอย่างไรก็ตามทั้งสามกลุ่มนี้ไม่สามารถที่จะหาทฤษฎีมายืนยันได้ว่าทำไมโลงศพที่ค้นพบจึงเป็นโลงศพว่างเปล่า ทำไมจึงไม่มีฝาปิดไว้อย่างมิดชิดเพราะเหตุใด.....”¹

จากตัวอย่างจะเห็นว่าย่อหน้าที่หนึ่งกล่าวถึงทางเข้าปิรามิด และโลงเปล่าตอนท้ายเป็นประโยคสำคัญที่จะนำมาสู่ย่อหน้าที่ 2, 3, 4 และย่อหน้าที่ 5 เป็นย่อหน้าสรุป และใช้คำถามปิดท้ายย่อหน้าเพื่อให้ผู้อ่านสนใจใคร่รู้ต่อไป

3. ผู้เขียนจะต้องตัดสินใจว่า จะกำหนดความยาวของย่อหน้าแต่ละย่อหน้าเท่าใด และผู้เขียนจะให้ย่อหน้าแต่ละย่อหน้ามีความยาวเท่ากัน หรือใกล้เคียงกันหรือไม่ ซึ่งต้องพยายามทำให้มีขนาดใกล้เคียงกันจึงจะสมดุลง แต่บางทีก็กำหนดเพราะความยาวของย่อหน้าก็คล้ายกับความยาวของประโยค คือบางครั้งยาวบ้างสั้นบ้างก็ช่วยในการให้ลีลาและไม่ราบเรียบเสนอกันเกินไป แต่บางทีสัดส่วนที่ยาวใกล้เคียงกันก็ช่วยในเรื่องความสมดุลงพอเหมาะซึ่งสัมพันธ์กับน้ำหนักของหัวข้อแต่ละหัวข้อทั้งนี้ทั้งนั้นผู้เขียนต้องใช้วิจารณญาณเอาเอง

¹ บรรยาย บุญฤทธิ์ (แปลและเรียบเรียง) **พลังลึกลับของปิรามิด** บริษัทธนบรรณจำกัด หน้า 54-56

ชนิดของย่อหน้า

การแบ่งประเภทของย่อหน้าอาจแบ่งได้หลายวิธี ซึ่ง Richard C. Yorkey¹ ได้แบ่งไว้เป็น 5 แบบ คือ

1. ย่อหน้าแบบวิเคราะห์ เป็นย่อหน้าที่เอาประโยคใจความสำคัญวางไว้ต้นย่อหน้า แล้วกล่าวถึงสาเหตุ ผล เหตุผล วิธีการ จุดมุ่งหมาย หรือหัวข้ออื่น ๆ ที่สนับสนุนใจความสำคัญหรือประโยคหลักต้นย่อหน้า การเขียนแบบนี้เรียกว่าแบบอนุมาน (deductive)² หรือบางทีก็กล่าวข้อความสนับสนุนทั่ว ๆ ไปก่อน แล้วจึงสรุปประโยคสำคัญหรือใจความสำคัญไว้ตอนท้ายย่อหน้า ซึ่งเรียกว่าเป็นการเขียนแบบอุปมาน (inductive)³ ดังตัวอย่าง เช่น

“ภาษาที่ใช้ในการเขียนพระราชพงศาวดารจะเป็นภาษาซึ่งประณีตบรรจงและหรูหรา เนื่องจากพระราชพงศาวดารเป็นการบันทึกเรื่องราวของพระมหากษัตริย์โดยเฉพาะ ประกอบกับผู้เขียนเป็นข้าราชการในราชสำนัก ผู้เขียนจึงเลือกใช้ภาษาที่สร้างความโน้มเอียงให้ผู้อ่านพึงสำนึกถึงความเป็นเทวราชและพระราชอำนาจอันยิ่งใหญ่ของพระมหากษัตริย์ ศัพท์ต่าง ๆ มากมายซึ่งสร้างขึ้นเพื่อแสดงความศักดิ์สิทธิ์ของพระองค์”⁴

2. ย่อหน้าแบบบรรยาย เป็นย่อหน้าที่บรรยายเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เช่น สถานที่ เหตุการณ์ หรือ การบรรยายการกระทำตามขั้นตอนที่เป็นไปตามที่ลำดับเหตุการณ์ก่อนหลัง เช่น

“เรามาดังเมืองเกี้ยวโตด้วยรถไฟด่วนในเย็นวันที่ 15 และเข้าพักที่โรงแรมมียาโกะ ซึ่งตั้งอยู่บนเนินเขาหน่อมองลงมาเห็นเมืองเกี้ยวโต เมืองเกี้ยวโตนี้สงบกว่าโตเกียวมาก มีบรรยากาศของความสุขุมสง่างาม ประตูดใหญ่ ๆ ใช้เสาซุงต้นมหึมา แสดงถึงความมีอำนาจโอฬารของโชกุนสมัยก่อนสงคราม มีสนามกว้างรถวิ่งได้ มีราวไม้แดงและหัวเสากลับต้นโตที่คอสนามทั้งสี่ริมแม่น้ำมีต้นหลิวต้นแก่ ๆ ทิ้งกิ่งก้านลงน้ำ ออกจะติดใจเกี้ยวโตเสียแล้ว เพียงแค่เห็นบ้านเมืองของเขาจากสถานีรถไฟถึงโรงแรมเท่านั้น”⁵

3. ย่อหน้าแบบเปรียบเทียบหรือขัดแย้ง เป็นย่อหน้าที่นำเอาสิ่งต่าง ๆ หรือเรื่องต่าง ๆ มาเปรียบเทียบกันเพื่อหาความคล้ายคลึงและความแตกต่างกันย่อหน้าแบบนี้มักนำด้วยข้อความ

1. อ่างใน ประสิทธิ์ ภาพยกลอน การเขียนภาคปฏิบัติ ไทยวัฒนาพานิช หน้า 97-98.

2. deductive - deduction บางที่ใช้ว่า นิรนัย

3. Inductive - induction บางที่ใช้ว่า อุปนัย

ทั้งนิรนัยและอุปนัยนี้จะกล่าวถึงในเรื่อง การดำเนินเรื่องอีกครั้งหนึ่ง

4. นาฏวิภา ชลิตานนท์ ประวัติศาสตร์นิพนธ์ไทย สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ หน้า 284.

5. ต.รัตนะ “ศิลปะพสุณีปุณ” อนุสาร อ.ส.ท. ปีที่ 22 ฉบับที่ 1 สิงหาคม 2524 หน้า 18.

สำคัญที่บอกความคล้ายคลึงหรือความแตกต่างแล้วขยายความยกตัวอย่าง ตามด้วยความคล้ายคลึงหรือความแตกต่างของสิ่งที่กล่าวถึง หรืออาจหาสิ่งที่กล่าวถึงซึ่งต้องการจะเปรียบเทียบกันขึ้นก่อน แล้วตามด้วยความแตกต่างหรือความคล้ายคลึงของสิ่งดังกล่าว เช่น

“ในต่างประเทศ วันขึ้นปีใหม่เป็นวันครีกครั้งรื่นเริงเช่นเดียวกับไทยมีพิธีฉลองคล้ายคลึงหรือแตกต่างจากของไทยบ้างเป็นธรรมดา อย่างการตีระฆังเพื่อขับไล่ปีเก่าและต้อนรับปีใหม่ของไทยก็ตรงกับธรรมเนียมของชาวอเมริกัน อังกฤษ ฝรั่งเศส และชาวยุโรปหลายชาติ ส่วนชาติอื่นๆเช่น จีน จะจุดประทัดและพอรวันขึ้นปีใหม่ ทุกคนจะใส่เสื้อผ้าใหม่ เพราะเชื่อว่าจะโชคดีตลอดไป สำหรับเสื้อผ้าใหม่ก็ไม่จำเป็นต้องใหม่ทั้งคู่ จะเป็นชิ้นส่วนใดชิ้นหนึ่ง เช่น เสื้อเพียงตัวเดียว หรือผ้าพันคอเพียงผืนเดียวก็ใช้ได้ ทั้งถือกันว่าในวันปีใหม่ผู้ที่มาทักทายเป็นคนแรกถ้าเป็นชายจะโชคดีทั้งปีเช่นกัน แต่ถ้าเป็นหญิงก็อาจเคราะห์ร้าย ความเชื่อถือทั้งของชาวอิตาลีและชาวยุโรปทั่วไปก็คือ ในคืนวันปีเก่าจะขึ้นปีใหม่ หากนอนหนุนไม้ขอนแล้ว ถ้าฝันอะไรจะได้สมความตั้งใจทุกประการ”¹

4. ย่อหน้าแบบแนวเทียบ เป็นย่อหน้าที่แยกแยะแนวเทียบของความคิดตั้งแต่สองอย่างขึ้นไปให้กระจ่าง ย่อหน้าแบบนี้คล้ายกับแบบที่สามแต่ไม่มีประโยคสำคัญเหมือนย่อหน้าแบบที่สาม ความคิดสำคัญจะแสดงไว้เป็นนัย ๆ จากการเปรียบเทียบนั่นเอง เช่น

“ตำนานพระธาตุนครศรีธรรมราช มุ่งแสดงประวัติความเป็นมา รายละเอียดเกี่ยวกับการสร้างพระธาตุ ตำนานสิงหนวัติก็มุ่งแสดงประวัติราชวงศ์สิงหนวัติกรมและเชื้อสายของพระองค์ หรือชินกาลมาลีปกรณ์ ซึ่งแปลว่า กาลเวลาของพระเจ้าผู้ชนะคือพระพุทธเจ้า ก็เน้นเรื่องราวเกี่ยวกับพุทธศาสนาเป็นสำคัญ คำนิยมประจำถิ่นก็มีผลให้ตำนานแตกต่างกันได้ ตำนานของลานนา เช่น ตำนานมูลศาสนา จามเทวีวงศ์ชินกาลมาลีปกรณ์ จะเน้นเกี่ยวกับประวัติและความเป็นไปของศาสนาพุทธ เพราะลานนาเคยเป็นดินแดนที่รุ่งเรืองจนได้ชื่อว่าเป็นยุคทองของพุทธศาสนาในสมัยนั้น ตำนานทางใต้ เช่น ตำนานพระธาตุเมืองนครศรีธรรมราช ตำนานเมืองนครศรีธรรมราชมักเป็นเรื่องของนิยายปรัมปราประจำถิ่น ส่วนที่เกี่ยวข้องกับศาสนาจะปรากฏอิทธิพลของพุทธศาสนานิกายมหายาน และพราหมณ์เข้ามามีบทบาทอยู่ด้วย เนื่องจากดินแดนทางใต้ของประเทศไทยเคยเป็นดินแดนของอาณาจักรศรีวิชัยมาก่อน และชาวอินเดียเคยใช้ดินแดนทางภาคใต้เป็นเส้นทางติดต่อค้าขายมาแต่โบราณ อิทธิพลของอารยธรรมอินเดียจึงฝังลึกอยู่ในดินแดนแถบนี้”²

¹ ประยงค์ อนันท์ทวงศ์ สารคดีทวิปัญญา สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์ หน้า 193

² นาฏวิภา ชลิตานนท์ ประวัติศาสตร์นิพนธ์ไทย สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

5. ย่อหน้าแบบให้คำจำกัดความ เป็นย่อหน้าที่มีจุดประสงค์เพื่อนิยามอธิบาย หรือ อธิบายความหมายของสิ่งที่พูดถึงให้ผู้อ่านเข้าใจ เช่น

“อันที่จริงเรื่องของลักษณะที่เป็นอัตนัยหรือปรนัยนั้น เป็นมโนทัศน์ทางปรัชญา ซึ่งนักวิจารณ์วรรณคดีเพียงแต่หยิบยืมมาใช้ ก่อนที่เราจะพิจารณาโน้ตดังกล่าวในแง่วรรณคดี เราก็จำเป็นต้องทำความเข้าใจความหมายเชิงปรัชญาเสียก่อน ดร.วิทย์ วิศวเวทย์ ให้คำนิยามของลัทธิอัตนัย และลัทธิปรนัย ไว้ดังนี้ “ลัทธิอัตนัย ถือว่า อะไรก็ตามที่มีอยู่นั้นเนื่องด้วยจิตหรือผู้ชี้ขาด เช่นเมื่อคน ๆ หนึ่งกล่าวว่าสิ่งนี้ดี ลัทธิอัตนัยจะมีความเห็นว่า โดยตัวของมันเองแล้ว สิ่งนี้ไม่มีลักษณะอะไรที่เขากล่าวว่าสิ่งนี้ดีด้วยเหตุว่า เขาอยู่ในสภาวะอย่างที่เขาเป็นอยู่ ถ้าอีกคนหนึ่งอยู่ในสภาวะที่ต่างจากนี้ ก็อาจเห็นว่าสิ่งนี้ไม่ดีก็ได้ ความหมายว่า “ดี” มิใช่ลักษณะของสิ่งนี้แต่เป็นลักษณะที่ขึ้นอยู่กับผู้ชี้ขาด ฉะนั้นคนที่ได้รับการอบรมต่างกันก็ดี มีผลประโยชน์ต่างกันก็ดี มีวัฒนธรรมต่างกันก็ดี อาจมีความเห็นแตกต่างกันได้ และต่างฝ่าย ต่างก็ถูกในแง่ของตน”¹

ตำแหน่งของประโยคใจความสำคัญ

ในย่อหน้าหนึ่ง ๆ ถ้าเป็นย่อหน้าที่ดีจะต้องมีประโยคใจความสำคัญ (topic sentence) ประສาระສาคัญ (main idea) ของย่อหน้านั้น ๆ ไว้เสมอ ส่วนใหญ่ประโยคใจความสำคัญจะอยู่ที่ต้นย่อหน้า แต่ก็ไม่เสมอไป เราอาจใส่ประโยคใจความสำคัญไว้ในตำแหน่งอื่น ๆ ก็ได้ คืออาจใส่ไว้กลางย่อหน้า ท้ายย่อหน้า หรืออาจใส่ไว้ทั้งต้นย่อหน้าและท้ายย่อหน้าก็ได้ ขึ้นอยู่กับกลวิธีการเขียน² และลักษณะเฉพาะตัวของผู้เขียน (personal-style) และเพื่อไม่ให้เกิดความจำเจ ต้องการเปลี่ยนบรรยากาศก็ทำได้หลาย ๆ ลักษณะดังจะอธิบายและยกตัวอย่างดังนี้

1. ประโยคใจความสำคัญอยู่ตอนต้นย่อหน้า³ (beginning)

การใส่ประโยคใจความสำคัญไว้ต้นย่อหน้าจะช่วยให้ผู้อ่านรู้โครงเรื่องได้ง่ายและชัดเจนที่สุด เป็นย่อหน้าที่ง่ายต่อการจับประเด็น จึงถือว่าเป็นตำแหน่งที่เหมาะสมที่สุด⁴ สำหรับการเขียนเพื่ออธิบายหรือเพื่อให้ความรู้ ได้แก่ การเขียนตำรา การเขียนภาคินพนธ์ การเขียนรายงาน หรือ การตอบข้อสอบอัตนัย เป็นต้นดังนั้น ข้อเขียนส่วนใหญ่จะเขียนประโยคหลักไว้ในตอนต้นย่อหน้าแล้วจึงตามด้วยรายละเอียดคำอธิบายหรือตัวอย่างขยายให้เด่นชัด อาจเขียนเป็นแผนผังได้ดังนี้⁵

1. เจตนา นาควิธระ **ทางไปสู่วัฒนธรรมแห่งการวิจารณ์** สำนักพิมพ์ดวงกมลจำกัด หน้า 73-74

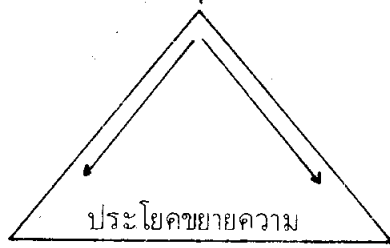
2. Elizabeth McMahan and Susan Day, **The Writer's Rhetoric and Handbook**, McGraw-Hill Book Company, P. 87

ibid

ibid

5. John E. Jordan, **Using Rhetoric**, Harper & Row, P. 123-126

ประโยชน์ใจความสำคัญ

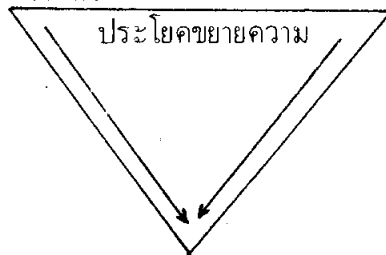

ตัวอย่างเช่น

เสื้อมิงเป็นเสื้อที่คนชาวบ้านเชื่อว่าเป็นคนที่สามารถแปลงร่างเป็นเสื้อด้วยการท่องคาถาบางอย่าง เทียวสัญจรหาเหยื่อในเวลากลางคืน เช่นเดียวกับตัวแรว์โวลฟ (Werwolf) ในวัดเปลี้ยวห่างไกลชุมชน ในหมู่บ้านริมแม่น้ำแห่งหนึ่งมีพระอยู่องค์หนึ่งซึ่งกล่าวกันว่าแปลงร่างเป็นเสื้อมิงในยามรัตติกาล ออกจับขานาที่นั้งเรือมาวัดกิน จนกระทั่งชาวบ้านพากันเกรงกลัวไม่กล้าไปวัดนั้นอีก เมื่อพระสงฆ์ขาดแคลนอาหารเนื่องจากไม่มีใครกล้านำอาหารมาถวาย และชาวเรือพากันแล่นเรือผ่านไปทางด้านอื่นของแม่น้ำนั่นเอง จึงเริ่มสงสัยกันว่าอาจจะมีคนที่เป็นเสื้อรวมอยู่ในหมู่บ้านตนด้วย¹

2. ประโยชน์ใจความสำคัญอยู่ที่ตอนท้ายย่อหน้า โดยมีประโยชน์ขยายความอยู่ตอนต้นและตอนกลางของย่อหน้า

การใส่ประโยชน์ใจความสำคัญไว้ตอนท้ายย่อหน้า โดยมากเป็นการสรุปความคิด โดยกล่าวถึงสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นรายละเอียด การขยายความหรือตัวอย่างนำมาก่อนในตอนต้น ตอนกลางของย่อหน้า อาจเขียนเป็นแผนผังได้ดังนี้

ตัวอย่างเช่น

ประโยชน์ใจความสำคัญ

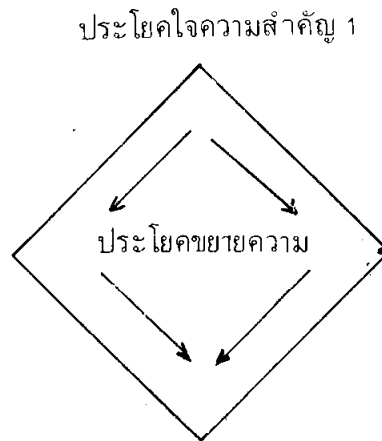
“พระยมย่อมซักถามสัตว์ทั้งที่เป็นที่รัก ทั้งไม่เป็นที่รัก ที่มาถึงสำนักพระองค์ท่านอย่างสม่ำเสมอฉันใด พระเจ้าอยู่หัวก็ทรงลงพระราชอาญาตามโทษานุโทษฉะนั้น **นี่ท่านเรียกว่า ยมพรตแบบพระยม**”²

3. ประโยชน์ใจความสำคัญอยู่ที่ตอนต้นและท้ายย่อหน้า ประโยชน์ขยายความรายละเอียดหรือตัวอย่างอยู่กลางย่อหน้า

¹ อดอล์ฟ บาสเตียน “ผีสาวเทวดาในจินตภาพ” *เยอรมันมองไทย* ศึกษิตสยามจำกัดหน้า 29

² สมเกียรติ วันทะนะ “มองรัฐศาสตร์ไทย” *สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่* ปีที่ 4 ฉบับที่

ย่อหน้าชนิดนี้เป็นย่อหน้าที่มักกล่าวถึงหลักการไว้ในตอนต้นย่อหน้า และอธิบายให้รายละเอียดต่าง ๆ และสรุปไว้ตอนท้าย ดังเขียนเป็นแผนผังได้ดังนี้

ตัวอย่างเช่น

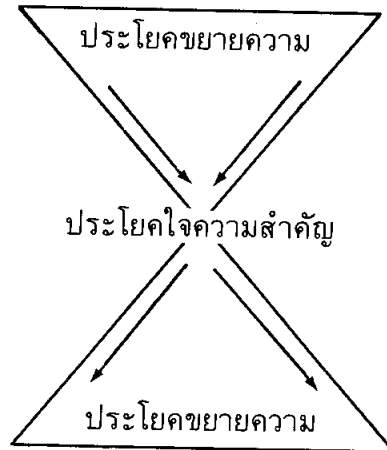
กวีไม่ได้เป็นกวีเพราะถูกใครบังคับให้เป็น ดังนั้นจึงไม่มีใครที่จะตั้งใจบังคับกวีให้กลายเป็นคนสมยอม ผู้ที่รู้สึกตัวว่ามีความเป็นกวีอยู่ในตัว หรือจะพูดให้ชัดเจนไป ผู้ที่รู้สึกตัวว่ามีหน้าที่สั่งสอนก็สามารถที่จะเลือกทำหน้าที่นี้ได้ตามใจสมัคร การที่บุคคลใดจะบอกกล่าวหรือสั่งสอนเกี่ยวกับระเบียบมาตรการของสังคมเพื่อการอยู่ร่วมกัน โดยมีวิธีพูดเป็นของตนเองนั้นเป็นเรื่องที่ถูกต้อง และผู้พูดไม่จำเป็นต้องเป็นผู้สมยอม หรือหาความชอบเข้าตัวแต่อย่างใด กวีอาจกลายเป็นผู้ฉวยโอกาสหาประโยชน์ให้ตัวเองได้ แต่ก็เป็นเพราะลักษณะนิสัยส่วนตัวไม่ใช่สังคมบังคับ ดังนั้นกวีจึงเป็นกวี ไม่ใช่เพราะสังคมหรือใครบังคับให้เป็นกวี

4. ประโยคใจความสำคัญอยู่ในตำแหน่งกลางย่อหน้า ประโยคขยายความอยู่ตอนต้นและตอนท้ายของย่อหน้า

ย่อหน้าชนิดที่ประโยคใจความสำคัญอยู่ในตำแหน่งกลางย่อหน้านี้มีไม่มากนัก แต่อาจทำได้ เพื่อให้เกิดความแปลกและน่าสนใจ ดังตัวอย่างเช่น

“การรู้จักนักเขียนสักคนหนึ่งให้ดี จำเป็นจะต้องรู้ถึงชีวิตวัยเด็กและแวดวงการศึกษาเติบโตของเขาด้วย เพราะสิ่งที่ผ่านมาของนักเขียนแต่ละคนมีแง่มุมที่สนใจ ถึงแม้ว่าจะไม่โดดเด่นอย่างตัวเอกในนวนิยาย (เนา ๆ) บางเรื่อง ก็พอจะมีเกร็ดเล็กเกร็ดน้อยให้รู้สึกทึ่งหรือถอนหายใจเล่น

เป็นครั้งคราว การรับรู้ชีวิตวัยเด็กและแววตักักเขียนเจริญเติบโตขึ้นมา จึงมีใช้เรื่องเล่าเปลี่ยน แต่อย่างไร เพราะสภาพแวดล้อมความนึกคิดในวัยเด็กมีส่วสัมพันธ์และส่งอิทธิพลมาสู่งานเขียน อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เหมือน นิน บางนรา ผู้เติบโตกลางกลิ่นน้ำเค็ม ลมทะเล เรือประมง สิ่งเหล่านี้ได้สะท้อนออกมาในผลงานของเขาหลายเรื่อง โดยเฉพาะ “ไอ้โงะ” เรื่องสั้นเรื่องแรก หรือ “คนของทะเล” เกี่ยวพันกับเด็กและชายชราที่ชายทะเลนั่นเอง” อาจเขียนเป็นแผนผังได้ ดังนี้

ย่อหน้าพิเศษ (Special Paragraph)

ย่อหน้าพิเศษคือย่อหน้าต้นเรื่องและท้ายเรื่อง เรียกว่า ส่วนเปิดเรื่องและส่วนปิดเรื่อง ไม่ใช่ย่อหน้าที่เป็นตัวเนื้อเรื่อง

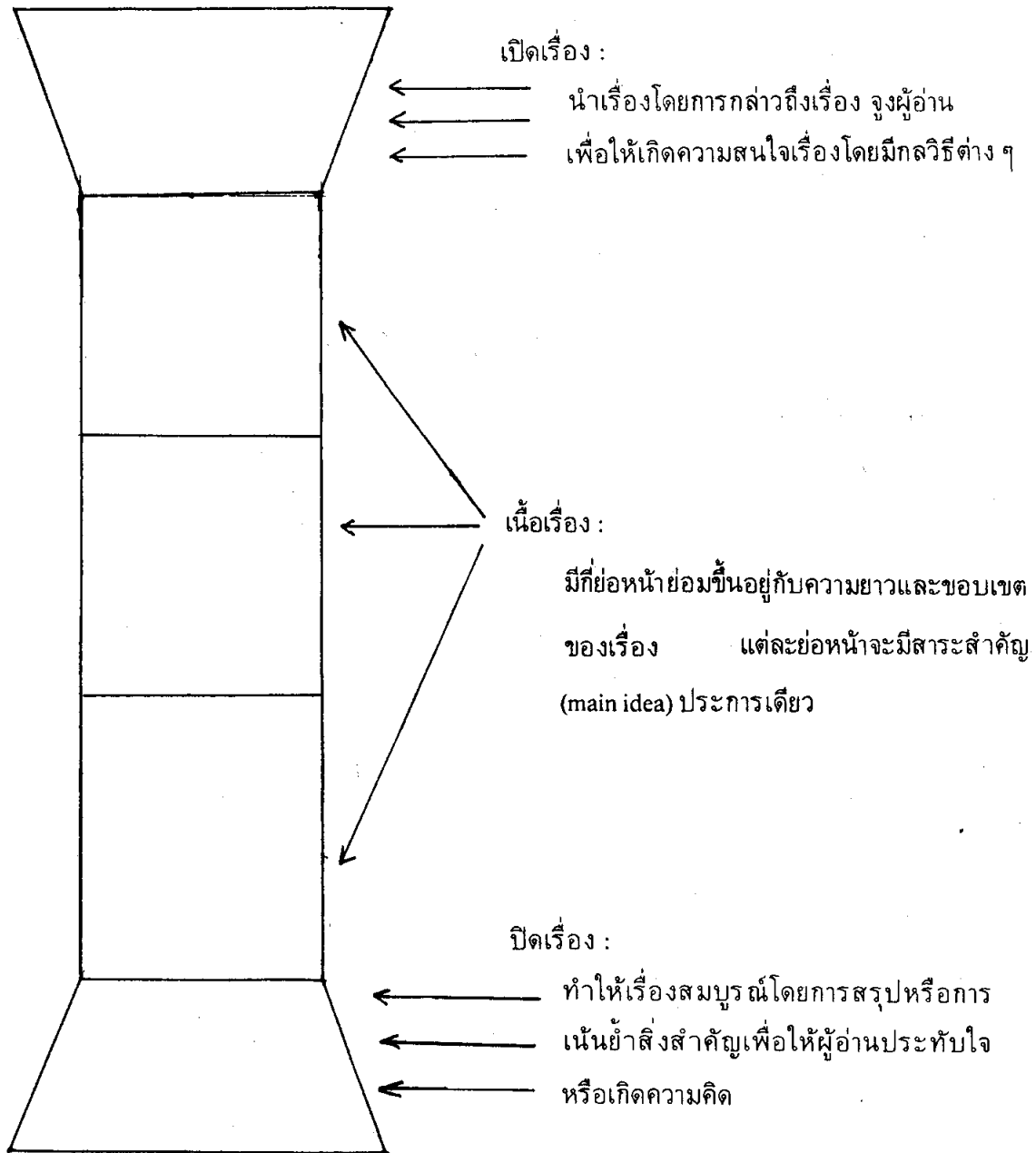
ย่อหน้าเปิดเรื่องจะยาวเท่าใดขึ้นอยู่กับความยาวของเรื่อง ย่อหน้าเปิดเรื่องอาจยาว 2-3 ย่อหน้า 2-3 หน้า หรือยาวเพียง 2-3 ประโยคก็ได้ ส่วนใหญ่ถ้าข้อเขียนยาวไม่เกิน 1000 คำ จะประกอบด้วยย่อหน้าเปิดเรื่องเพียง 1 ย่อหน้า อย่างมากที่สุดไม่เกิน 2 ย่อหน้า ย่อหน้าเปิดเรื่องเป็นการให้ภูมิหลังเกี่ยวกับเรื่อง หรือเป็นการกำหนดแนวหรือน้ำเสียงของข้อเขียนนั้น ๆ ย่อหน้าปิดเรื่องเป็นย่อหน้าที่อยู่ท้ายสุดของเรื่อง ย่อหน้าปิดเรื่องจะยาวเท่าใดนั้นขึ้นอยู่กับความยาวของข้อเขียนนั้น ๆ เช่นเดียวกับย่อหน้าเปิดเรื่อง เป็นการปิดข้อความให้เรื่องสมบูรณ์ ผู้อ่านอาจเกิดความประทับใจหรือรู้สึกว่าคุณภาพไม่ขาดค้ำวลงเฉย ๆ

เมื่อย่อหน้าพิเศษและย่อหน้าในเนื้อเรื่องรวมกันก็จะเป็นเรื่องราวซึ่งประกอบด้วย

1. ย่อหน้าที่เป็นคำนำหรือเปิดเรื่อง (introduction)
2. ย่อหน้าที่เป็นตัวเนื้อเรื่อง (body)
3. ย่อหน้าสรุปหรือปิดเรื่อง (conclusion)

1. ประสิทธิ์ รุ่งเรืองรัตนกุล สายธารวรรณกรรม บริษัทพิบลิตเพรสจำกัด หน้า 162

อาจเขียนเป็นแผนผังได้ดังนี้

1. Gary L. Harmon and Ruth F. Dickinson, **Write Now : Substance : Strategy : Style**, Holt, Rinehart and Winston Inc ; P. 21

ทั้งสามส่วนนี้จะต้องสัมพันธ์กันโดยตลอดประกอบกันเป็นข้อเขียนหรือเรื่องหนึ่ง
การเขียนย่อหน้าที่ดี

หลักการเขียนย่อหน้าที่ดี ควรประกอบด้วยสิ่งสำคัญ 4 ประการคือ¹

1. ความสมบูรณ์
2. เอกภาพ
3. สारัตถภาพ
4. สัมพันธภาพ

1. ความสมบูรณ์ ในแต่ละย่อหน้าต้องเขียนให้มีจุดมุ่งหมาย เนื้อหา สาระสำคัญ รายละเอียดหรือตัวอย่าง ส่วนขยายให้ชัดเจนไม่ออกนอกเรื่อง เมื่ออ่านจบแล้วได้รับความบริบูรณ์ในตอนของย่อหน้านี้ เช่น

“การเล่นหมากคอน หมากคอนคือผ้าที่เย็บเป็นหมอนเล็กโตกว่าหมอนเข็มเล็กน้อยภายในยัดด้วยเม็ดมะขาม บางทีก็มีเหรียญต่าง ๆ ยัดรวมกันด้วยเพื่อให้เกิดเสียงเมื่อโยนไปมาดัง “กรังกรัง” การเล่นแบ่งคนเล่นออกเป็น 2 พวก ฝ่ายหนึ่งเป็นชายหนุ่ม อีกฝ่ายหนึ่งเป็นหญิงสาว หรือจะเล่นตัวต่อตัวก็ได้ เพราะการเล่นได้ครั้งละ 2 คน เมื่อตกลงกันแล้วทั้งสองฝ่ายจะยืนอยู่ห่างกัน 5-6 เมตร แล้วแต่ละคนจะตกลูกหมากคอนนั้นให้ฝ่ายตรงกันข้ามรับ เมื่อรับได้ก็โยนกลับมาเหมือนเกมส์โยนรับลูกบอลล์ จะเร็วหรือช้าแล้วแต่ทั้งคู่จะเล่นกัน ถ้าฝ่ายใดรับไม่ได้โดยไม่เก็บวิสัยจะปรับเป็นแพ้ ที่ว่าเก็บวิสัยนั้นคือ โยนหมากคอนไปทางอื่นหรือสูงเกินกว่าจะกระโดดเอื้อมถึง เมื่อแพ้ก็จะถูกปรับเอาผ้าชะมำหรือผ้าสไบ หรือของอื่นใดที่ติดกายอยู่ในเวลานั้น เช่น เสื้อ แหวน สร้อยคอ ยกเว้นผ้าชิ้นหรือกางเกง บางทีอาจจะเป็นพวงดอกไม้ เช่น ดอกมะลิ เป็นต้น²

2. เอกภาพ (Unity)

เอกภาพ หรือความเป็นหนึ่ง กล่าวคือ ข้อความแต่ละย่อหน้าจะต้องเขียนให้มีความคิดหรือใจความสำคัญเพียงประการเดียว และมีข้อความขยายสาระสำคัญการขยายความอาจทำได้โดยให้รายละเอียด ตัวอย่างให้เข้าใจแจ่มแจ้ง เนื้อความที่ขยายนั่นต้องให้มีใจความเป็นเรื่องเดียวกันกับสาระสำคัญ ตัวอย่างเช่น

-
1. ศรีนวล บุญวิวัฒน์ “การเขียนย่อหน้า” คำสอนวิชาภาษาไทย รพ.มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ หน้า 67
 2. สิงขะ วรรณสัย และ ประคอง นิมมานเหมินท์ “ประเพณี” ลานนาไทยคดี, สำนักพิมพ์ศูนย์หนังสือเชียงใหม่ หน้า 80-81

“การนึกถึงคุณงามความดีของท่านผู้มีความดีทั้งหลาย เช่น พระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ เป็นการทำความดีอย่างหนึ่งเป็นหนทางหนทางหนึ่งที่จะก่อให้เกิดความกตัญญูคุณเวทีได้ แม้คิดให้มากเพียงพจนเกิดเป็นความรู้พระคุณนั้น พุทธศาสนิกชนผู้นับถือพระพุทธศาสนา จะได้รับการอบรมให้ระลึกถึงพระพุทธคุณ พระธรรมคุณ พระสังฆคุณ นอกจากพระคุณทั้งสามอันล้าเลิศนี้แล้ว พระคุณของมารดา บิดา ครู อาจารย์ก็เป็นสิ่งที่ควรนำมาน้อมนึกให้ซาบซึ้งถึงใจเช่นเดียวกัน บางท่านจึงสอนให้ทำการไหว้ 5 ครั้งแทน 3 ครั้ง คือ นอกจากพระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ แล้วท่านสอนให้ไหว้มารดา บิดา ครูอาจารย์ และพรหมเทพ รวมเป็นไหว้ 5 ครั้ง การแสดงสัมมาคารวะไม่ใช่ความเสียหาย เป็นความดีผู้มีสัมมาคารวะมากเพียงไร มีความอ่อนน้อมต่อผู้ควรอ่อนน้อมมากเพียงไร มีความอ่อนโยนต่อผู้ควรอ่อนโยนมากเพียงไร ท่านว่าเมื่อละโลกนี้ไปแล้วจักเกิดในสกุลสูง”¹

3. สารัตถภาพ หรือการเน้น เป็นสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งในการเขียนย่อหน้า การเน้นว่าตอนใดสำคัญมาก ตอนใดสำคัญน้อย ซึ่งจะมีส่วนสัมพันธ์กับประโยคใจความสำคัญด้วย สารัตถภาพหรือการเน้นนี้ทำได้ 3 วิธีคือ²

3.1 การเน้นโดยใช้คำ วลี หรือประโยคซ้ำ ๆ กัน เมื่อผู้อ่านพบเห็นบ่อยก็จะทำให้ผู้อ่านสนใจต่อคำนั้น ประโยคนั้น และเข้าใจความมุ่งหมายของผู้เขียนแต่การเน้นนี้ไม่ควรมากเกินไปจนเฝือ เช่น

“ข้ายังไม่เคยรู้จักเจ้าคนนั้น พิศดูรูปโฉมเห็นเป็นคนกลางแก่กลางใหม่โดยอายุ เอวบางโดยความอดโซ คร่ำครวญโดยเครื่องแต่ง ดูเสื้อผ้ารุงรังเหมือนสัปเหร่อ สีหน้าซีดเหมือนศพ ข้านึกในใจว่าเจ้าคนนี้ทำผิด เพราะบุคคลไม่มีสิทธิ์จะเหมือนสัปเหร่อกับเหมือนศพพร้อมกันได้”³

3.2 การเน้นอย่างมีสัดส่วน การเน้นโดยกำหนดสัดส่วนนี้ สุดแต่ผู้เขียนจะเน้นให้ตอนใดเด่นชัด โดยปกติถ้าตอนใดสำคัญก็ต้องอธิบายยกตัวอย่างให้เด่นชัด เช่น

“พระเจ้าแผ่นดินและกรมพระราชวังบวรสถานมงคล ตั้งแต่รัชกาลที่ 1 ลงมาจนถึงรัชกาลที่ 3 โปรดสร้างและบูรณะวัดมากจึงเป็นตัวอย่างให้เจ้านาย ข้าราชการ และราษฎรประพฤติตามเพียงชั่วสามรัชกาลเท่านั้น กรุงเทพฯ ก็อุดมด้วยวัดสวยงาม เช่น วัดพระศรีรัตนศาสดาราม วัดมหาธาตุ วัดพระเชตุพน วัดสุทัศน์เทพวราราม วัดราชบูรณะ วัดสระเกศ วัดสมอแดง วัดบวรนิเวศ วัดอรุณราชวราราม วัดระฆังฯ วัดกัลยาณมิตร วัดเครือวัลย์ และวัดประยูรวงศาวาส

1. สมเด็จพระญาณสังวร (สุวฑฒโน) “ธรรมะระดับใจ” วิทยุศึกษา กรกฎาคม 2524 หน้า 8

2. ศรีนวล บุญยวัฒน์ อ้างแล้ว หน้า 71

3. กรมหมื่นพิทยาลงกรณ์ จดหมายจากวงหว่า สำนักพิมพ์คลังวิทยา หน้า 119-120

พระเจ้าแผ่นดินที่ทรงสร้างปฏิสังขรณ์วัดมากที่สุดในประวัติศาสตร์สมัยกรุงเทพฯ ก็คือพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวผู้ทรงสร้างวัดราชโอรส วัดสุทัศน์เทพวราราม วัดเทพธิดา และวัดราชนาคดาขึ้นใหม่ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงกล่าวยกย่องงานของพระเจ้าแผ่นดินองค์นี้ว่า “ที่ทรงปฏิสังขรณ์ 34 พระอาราม มีวัดพระศรีรัตนศาสดาราม และวัดพระเชตุพนเป็นต้น ที่พระบรมวงศานุวงศ์และข้าราชการสร้างก็พระราชทานทุนช่วยสิ้นพระราชทรัพย์เป็นอันมาก และพระอารามเหล่านั้นย่อมวิจิตรด้วยมือฝีมือช่างต่าง ๆ พันที่จะพรรณานาพิเศษกว่าพระอารามซึ่งมีมวแต่กาลก่อนหาคร่าวใดเสมอมิได้”¹

จากตัวอย่างนี้แสดงให้เห็นว่าผู้เขียนต้องการเน้นประเด็นที่รัชกาลที่ 3 ทรงสร้างและปฏิสังขรณ์วัดให้เห็นเด่นชัด โดยยกข้อความที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงกล่าวยกย่องมาสนับสนุน

4. สัมพันธภาพ ถ้าเราต้องการให้ข้อเขียนชัดเจน อ่านง่าย เราจะต้องพยายามเรียบเรียงข้อความให้เกี่ยวโยงกันต่อเนื่องไม่กระโดดข้ามไปมาในเนื้อหา และในแต่ละประโยคต้องมีความสัมพันธ์กัน เมื่อเราต้องการที่จะแสดงหรือเขียนถึงข้อความใหม่ก็ควรขึ้นย่อหน้าใหม่ โดยใช้วิธีการสัมพันธข้อความวิธีต่าง ๆ ดังจะได้กล่าวในลำดับต่อไป

ชนิดของสัมพันธภาพ

สัมพันธภาพ แบ่งได้เป็น 2 ชนิด คือ²

1. สัมพันธภาพระหว่างย่อหน้า กับย่อหน้า
2. สัมพันธภาพระหว่างประโยคในย่อหน้าเดียวกัน

1. สัมพันธภาพระหว่างย่อหน้ากับย่อหน้า

ในเรื่องหนึ่ง ๆ จะประกอบด้วยหลายย่อหน้า ในแต่ละย่อหน้าต้องสัมพันธ์กัน โดยเนื้อหาสาระอยู่แล้ว แต่ผู้เขียนควรเน้นความสัมพันธ์ของแต่ละย่อหน้าให้เด่นชัดยิ่งขึ้นโดย³

- 1.1 ใช้การซ้ำคำสำคัญ หรือข้อความสำคัญในการเริ่มต้นย่อหน้าใหม่
- 1.2 ใช้คำหรือวลีในการเชื่อมความ

1.1. ใช้การซ้ำคำสำคัญ หรือข้อความสำคัญในการเริ่มต้นย่อหน้าใหม่ เพื่อให้เห็นความสัมพันธ์ของแต่ละย่อหน้า เช่น ประการที่หนึ่ง ประการที่สอง ประการที่สาม.... ฯลฯ หรือบางที่อาจใช้เลข หรือจำนวนช่วย เช่น หนึ่ง สอง สาม เป็นต้น ลองพิจารณาตัวอย่างดังนี้

-
1. ชัย เรื่องศิลป์ ประวัติสังคมไทยสมัยโบราณก่อนศตวรรษ 25 สำนักพิมพ์เรื่องศิลป์ หน้า 268-269
 2. Gary L. Harmon and Ruth F. Dickinson, *Write Now! Substance : Strategy : Style*, Holt, Rinehart and Winston, Inc : p 62
 3. Elizabeth McMahan and Susan Day, *The Writer's Rhetoric and Handbook*, McGraw-Hill Book Company p. 43

“ความรัก ในที่นี้ หมายความว่ารักระหว่างเพศ อาจแบ่งได้เป็นสามประเภท ซึ่งจะ
ได้เพียงอธิบายโดยโวหารของข้างดังต่อไปนี้

ความรักประเภทที่ 1 เป็นความรักอย่างเทวดา เกิดเพราะหมายศฤงคารซึ่งเลี้ยงเอา
เมถุนโดยเฉพาะ ถ้าจะพูดไม่อ้อมไม่ค้อม ความรักชนิดนี้คือความรักของหมาในเดือน 12 นั้นเอง
ไม่เป็นของประจำใจยิ่งยี่ เป็นความประสงค์ชั่วแล่นเท่านั้น การที่ตั้งชื่อความรักประเภทนี้ว่า
เป็นความรักอย่างเทวดานั้น ก็เพราะปรากฏว่าความรักในหมู่เทวดาเป็นไปเพื่อเมถุนล้วนเห็นได้
จากข้อที่นางฟ้าเป็นผู้บริสุทธหรืออย่างสาวพรหมจารีอยู่เป็นนิตย์ แลเทพบุตรกับเทพธิดาเป็นผัวเมีย
กันทั่ว ๆ ไปไม่ประจำคู่ เพราะมีข้อที่นางฟ้าเป็นสาวพรหมจารีอยู่เสมอนั้น เป็นเครื่องป้องกัน
ความแก่งแย่งอยู่แล้ว ถ้าจะกล่าวอย่างไม่เกรงใจเทวดา ความรักชนิดนี้ก็มีชื่ออื่น คือ ศฤงคาร
อย่างหมานั่นเอง

ความรักประเภทที่ 2 จะตั้งชื่อว่าความรักอย่างไทย เป็นความรักอย่างอ่อย ๆ เป็นไป
เฉื่อย ๆ ไม่ใช่ไฟเปลวสีขาว หญิงกับชายที่ไม่ทันคุ้นเคยกัน ไม่มีวิสาสะต่อกัน รู้จักกันอย่างพอ
เห็น ๆ กันเกิดเสน่หาได้ ก็โดยความรักประเภทนี้ผู้รักยังมีใจเป็นอิสระ ไม่อยู่ใต้อาณาจักรความรัก
สนิทนัก นับว่าใจยังเป็นไทยอยู่

ความรักประเภทที่ 3 เรียกว่าความรักอย่างทาส เป็นความรักอย่างอุทม เป็นไปเต็มเปี่ยม
ในใจมุ่งตรงอยู่จำเพาะคนเดียว จะแยกให้คนไหนชนิดคนไหนน้อยก็แยกไม่ได้ บุคคลที่ตกอยู่ในความ
รักประเภทนี้ ก็คือ เป็นทาสแห่งความรักและเป็นทาสยิ่งทาสน้ำเงิน เพราะเป็นทาสด้วยความ
เต็มใจมิได้เบี่ยงบ่ายหาความเป็นไทเลย ความรักชนิดนี้เกิดได้ต่อเมื่อหญิงกับชายคุ้นเคยรู้จักนิสัย
ใจคอกันดี แลเป็นที่นิยมซึ่งกันและกัน เป็นความรักอย่างวิเศษ”¹

จากตัวอย่างนักศึกษาจะเห็นว่า ข้อความนี้มี 4 ย่อหน้า ทุกย่อหน้ามีการซ้ำคำ โดยมี
การซ้ำคำว่า ความรัก และการจำแนกเป็น ประเภท 1,2,3 ทำให้เห็นความสัมพันธ์เด่นชัด

1.2 ใช้คำหรือวลีในการเชื่อมความ

คำหรือวลีที่ใช้เชื่อมความนี้ ช่วยให้เกิดสัมพันธภาพได้ง่าย เช่น คำว่า ต่อไปขอให้เรา
พิจารณาอีกด้านหนึ่ง หรือ ในทางกลับกันเราอาจเห็นได้ว่า, ฯลฯ บางครั้งการเชื่อมความของ
ย่อหน้า อาจใช้ว่า เหตุที่ ในย่อหน้าแรกกล่าวถึงเหตุและย่อหน้าที่สองก็ใช้ว่าผลของ.....
คือ ดังนั้นก็ได้บางครั้งการสร้างสัมพันธภาพของย่อหน้าอาจใช้การย้ำหรือกล่าว เท้าความจาก
ย่อหน้าแรกก่อน เช่น

1. กรมหมื่นพิทยาลงกรณ์ จดหมายจงวางเรว สำนักพิมพ์คลังวิทยา หน้า 97-99

“ผมได้กล่าวมาแล้วว่า หมาเลี้ยงส่วนมากนั้นยึดถือเอาเจ้าของเป็นสรณะ หากพลัดเจ้าของแล้วก็หมดที่ยึดเหนี่ยว จิตใจเปลี่ยนแปลงไป กลายเป็นหมาที่ดุร้าย หรือเป็นหมาที่ปราศจากความรู้สึกยินดียินร้าย อยู่ไปวันหนึ่ง ๆ ทั้งนี้มีข้อยกเว้นอยู่ที่หมาบางอย่างที่ฝรั่งเรียกว่า “Gun Dog” คือ “หมาปืน” ได้แก่ หมาที่ใช้ดมกลิ่นนก ไส่ก และเก็บนก หมาเหล่านี้เมื่อผสมพันธุ์เพื่อการไล่ก และหัดให้เก็บนกจนดีแล้ว ความรู้สึกผูกพันกับเจ้าของก็จะน้อยลงไปเกือบจะไม่มีเหลือ จะซื้อขายส่งต่อกันไปอย่างไรก็ได้ ใครถือปืนออกยิงนกหมาก็จะตามคนนั้น และทำหน้าที่เก็บนกให้เป็นอย่างดี ดูจากข้อเท็จจริงเหล่านี้แล้วก็จะเห็นว่า ใจหมานั้นต้องมีที่ยึดเหนี่ยวอยู่เสมอ หากไม่ยึดเจ้าของก็ยึด “อาชีพ” คือการไล่กเก็บนก การยึดอย่างใดอย่างหนึ่ง ทำให้จิตใจเข้าสู่จุด เป็นปกติอยู่ได้ แต่เมื่อปราศจากที่ยึดเหนี่ยวแล้ว จิตใจก็ไขว่เขว กลายเป็น “หมาจร” ทำอันตรายต่อคนและสัตว์ได้มาก ดังที่ผมได้กล่าวมาแล้ว”¹

2. สัมพันธภาพระหว่างประโยคต่อประโยคในย่อหน้าเดียวกัน

สัมพันธภาพระหว่างประโยคต่อประโยคในหน้าเดียวกัน ก็คือสัมพันธภาพภายในย่อหน้า การสัมพันธ์ประโยคที่ง่ายก็คือใช้คำเชื่อมต่าง ๆ ได้แก่

การเชื่อมความที่สอดคล้องกัน ความคิดเห็นเหมือนกัน ใช้คำว่า อีก, ด้วย, ยิ่งกว่านั้น, นอกจากนี้, และ เป็นต้น

การเชื่อมความเพื่อแสดงความขัดแย้ง ใช้คำว่า แต่ ในทางตรงข้าม อย่างไรก็ตาม เป็นต้น

การเชื่อมความเพื่อแสดงเหตุผล เช่น เพราะเหตุว่า ดังนั้น เพราะว่า เป็นต้น ตัวอย่างเช่น

“ก่อนที่ผมจะพูดอะไรต่อไป ผมต้องขอพูดไว้เสียก่อนว่า หมานั้นมีวัตถุประสงค์สองประการในการถ่ายปัสสาวะ ประการแรก คือ ถ่ายเพื่อเบี่ยงทุกข์ตามธรรมชาติ ทำให้เกิดสรีรสุข หรืออย่างน้อยก็ทำให้ท้องเบา ๆ ไป แต่อีกประการหนึ่งนั้นถ่ายเพื่อ “สังคม” คือเพื่อกำหนดจุดจำ เพื่อแสดงกรรมสิทธิ์ เพื่อแสดงให้ปรากฏ เพื่อแสดงความเป็นมิตร หรือเพื่อท้าทายกันก็ได้ การที่จะถ่ายอย่างไรนั้นสังเกตที่ปริมาณเป็นรู้ หากถ่ายโดยธรรมชาติบังคับก็มีปริมาณมากแต่ถ้าหากถ่ายเพื่อสังคมก็มีปริมาณน้อย เพียงหยดสองหยดก็พอ นอกจากนั้น ยังสังเกตได้จากท่าทางแต่ท่าทางนั้นสังเกตจากหมาตัวผู้ได้ยาก ต้องอาศัยความชำนาญจริง ๆ สังเกตที่ท่าทางของหมาตัวเมีย

1. มรว. คึกฤทธิ์ ปราโมช เรื่องของกนกรักหมา โรงพิมพ์สยามรัฐ หน้า 149

เห็นได้ง่ายกว่า เพราะหมาตัวเมียนั้นหากถ่ายด้วยธรรมชาติก็จะนั่งลงถ่ายเรียบร้อยทำทั้งสี่วางอยู่บนดิน แต่ถ้าถ่ายเพื่อ “สังคม” ก็จะนั่งแต่เพียงสามขา อีกขาหนึ่งเหยียดตรงออกไปข้างหน้า หมาตัวเมียที่แก่ ๆ บางตัว หรือที่ตามศัพท์สังคมปัจจุบันเรียกว่า “ทอมบอย” นั้นยกขาตะแคงข้างถ่ายอย่างตัวผู้ก็มี แต่มักจะทำอย่างนี้ตอนอยู่ในวัยเรียกว่าวัย “ทีนเอจ” เท่านั้น”¹

จากตัวอย่างคำที่ขีดเส้นใต้เป็นคำเชื่อมที่ช่วยทำให้ข้อความในแต่ละประโยคสัมพันธ์กันโดยตลอด

จะขึ้นย่อหน้าใหม่เมื่อใด

นักศึกษาอาจสงสัยว่า จะตัดสินใจขึ้นย่อหน้าใหม่หรือไม่ เมื่อใด เรื่องนี้ได้กล่าวไว้ในตอนต้น ว่าด้วยความยาวของย่อหน้าว่าควรยาวเท่าใด แต่จะนำมากล่าวอีกครั้งว่าเราจะเริ่มย่อหน้าใหม่เมื่อใด

หลักการขึ้นย่อหน้าใหม่

1. เมื่อต้องการจะกล่าวถึงสาระสำคัญอื่นต่อไป
2. เมื่อต้องการยกตัวอย่าง
3. เมื่อต้องการเน้นจุดสำคัญในย่อหน้าแรก ด้วยการขยายความหรือให้รายละเอียด
4. เมื่อต้องการเน้นความตรงข้ามกับความในย่อหน้าแรก
5. เมื่อต้องการสรุปความคิดของย่อหน้าแรก
6. เมื่อต้องการแยกให้เห็นบทสนทนา

1. เมื่อต้องการจะกล่าวถึงสาระสำคัญอื่นต่อไป ข้อนี้ก็คือย่อหน้าแต่ละย่อหน้าที่เป็นย่อหน้าหลักจะมีสาระสำคัญเพียงประการเดียว เมื่อกล่าวถึงข้อความในย่อหน้าแรกจบแล้ว เมื่อจะกล่าวถึงข้อความสำคัญอื่น ก็ขึ้นย่อหน้าใหม่ เช่น

“โรคไตเรื้อรัง หมายถึงโรคที่เกิดขึ้นอยู่เป็นเวลานานหลายเดือน หรือหลายปี โรคไตส่วนใหญ่จัดเป็นโรคเรื้อรัง จึงต้องการการรักษาติดต่อกันเป็นระยะยาว

โรคไตวาย หมายถึง การที่โรคไตชนิดนั้นมีการสูญเสียหน้าที่ของไตไปมากพอสมควร”²

1. สด. หน้า 96

2. นคร วีระประวัตติ (บรรณาธิการ) “โรคไต” วารสารชีวิตและสุขภาพ ปีที่ 1 ฉบับที่ 5 2524

2. เมื่อต้องการยกตัวอย่าง

บางครั้งการยกตัวอย่างของเนื้อความสำคัญ เพื่อต้องการความเด่นชัดก็ย่อหน้าเสียใหม่ เช่น

“คดีที่ใกล้เคียงกับประโยชน์คือ คดีทางทำไร่ หากสิ่งใดนำกำไรมาให้ก็จะมีผลกระทบ สิ่งนั้น และตรงกันข้าม หากชาวบ้านไม่เห็นผลตอบแทนในทันทีต่อการที่เขาใช้เวลาลงแรงและเงินลงไป เขาจะรีรอที่จะดำเนินงานนั้น พืชใหม่ ๆ เช่น ยาสูบ อาจจะมีแนวโน้มได้ง่าย เพราะอาจแสดงให้เห็นได้โดยไม่ยากนักว่าจะนำผลกำไรอย่างดีมาให้ในเวลาอันสั้น พนักงานส่งเสริมการเกษตรของรัฐบาลได้พยายามแนะนำชาวนาในการใช้ปุ๋ย ในบริเวณทุ่งแดงงานนี้ไม่เป็นผลสำเร็จตลอดปี 1953 เพราะการใช้ปุ๋ยที่อาจหาได้ง่าย ๆ ไม่ทำให้เกิดผลดีในทันที ตรงข้ามวิธีการที่ก้าวหน้าทางเกษตร เช่นการไถกลบกอข้าวแทนการเผา จะทำให้ผลผลิตในฤดูถัดไปน้อยลง ชาวนาน้อยคนที่จะยอมรับเอาวิธีการที่เขาเห็นว่าจะลดผลกำไรของเขาอย่างไรก็ดีในปี 1967 การใช้ปุ๋ยได้เป็นที่ยอมรับกันมากขึ้น ส่วนหนึ่งก็เนื่องจาก แปลงสาธิตที่จัดขึ้นตามจุดต่าง ๆ ทั่วไปในบริเวณที่มีการประกอบกรการศึกษารวม ประกอบด้วยการแพร่หลายของการศึกษาในวิธีการสมัยใหม่ทางเกษตร โดยโทรทัศน์ และภาพยนตร์

ชาวนาจะขายทรัพย์สินของเกือบทุกอย่างของเขา หากแสดงให้เห็นได้ว่ามีกำไรสุทธิในทุ่งแดงจำนวนมากเลี้ยงสุกร แต่ก็ไม่ใช่เป็นการเลี้ยงสุกรในฐานะเป็นการเลี้ยงสัตว์โดยแท้ จะมีผู้นำสุกรมาขายในหมู่บ้าน ผู้หญิงชาวนาก็จะซื้อลูกสุกรสัก 2-3 ตัว เอามาเลี้ยงไว้สักกระยะหนึ่ง หากมีใครมาเสนอให้ราคาสูงกว่าที่เขาซื้อ เขาก็จะขายสุกรนั้นไป ไม่ค่อยจะมีการเลี้ยงเอาไว้จนกว่าสุกรโตพอจะนำไปฆ่าได้ เขาอาจจะขายสุกรขนาดกลางไปในวันนี้ และซื้อสุกรที่เกือบขนาดเดียวกันในวันรุ่งขึ้น เมื่อการซื้อขายทั้งสองครั้งนั้น เขาจะได้กำไรสัก 100 บาท

การขายควายหรือวัวก็เนื่องด้วยมีกำไรเป็นสิ่งจูงใจ ชาวนาซื้อควายก่อนฤดูไถเพียงเล็กน้อย ใช้กระบือนั้นไปสามเดือน และขายไปโดยได้ราคาสูงกว่าราคาที่ซื้อมา 30 บาทเขาจะรู้สึกว่าเป็นการซื้อขายที่ได้ผลน่าพอใจ เพราะได้ใช้งานควายนั้นมาแล้วตลอดฤดู และยังได้เงินอีก 30 บาท”¹

¹ พ.ท.อาคม พัตนิยะ (ผู้แปล) “คดีเจ็ดประการของทุ่งแดง” สังคมและวัฒนธรรมล้านนาไทย, คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ หน้า 106-107.

จากตัวอย่างจะเห็นว่าย่อหน้าที่ 2 และย่อหน้าที่ 3 เป็นตัวอย่างสนับสนุนย่อหน้าที่ 1

3. เมื่อต้องการเน้นจุดสำคัญในย่อหน้าแรกด้วยการขยายความ หรือให้รายละเอียด ดังตัวอย่าง เช่น

“โรคไตวาย หมายถึง การที่โรคไตชนิดนั้นมีการสูญเสียหน้าที่ของไตไปมากพอสมควร

คำว่าไตวาย หมายถึงว่าหน้าที่ของไตนั้นเสียไปมากกว่า 90% อาจจะเป็น 95% หรือ 100% ก็ได้ โรคไตวายแบ่งเป็น 2 ชนิด ชนิดหนึ่งเกิดขึ้นอย่างเฉียบพลัน อีกชนิดหนึ่งเกิดขึ้นอย่างเรื้อรัง ถ้าเป็นชนิดเฉียบพลัน โอกาสหายมีได้และมากด้วย ถ้าหากแล้วมักหาย 100% เลย กลับสู่ภาวะปกติ แต่ถ้าเป็นโรคไตวายชนิดเรื้อรัง อันนี้หมายความว่าวายจริง ๆ คือหมายความว่าโรคไตชนิดนั้นมีการทำลายของเนื้อไต ทำให้มีการสูญเสียหน้าที่ของไตไปมากและอย่างถาวร ไม่มีทางที่จะทำได้นั้นกลับคืนมาปกติได้ ชีวิตจะไม่ยืนยาวนอกเสียจากได้รับการรักษาด้วยการล้างท้องหรือด้วยเครื่องไตเทียมอยู่เสมอตลอดชีวิต หรือได้รับการรักษาโดยการผ่าตัดเปลี่ยนไต แต่ทั้งหมดนี้ก็มีข้อจำกัดหลายอย่าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งค่าใช้จ่าย ซึ่งยังสูงมากในปัจจุบัน”¹

4. เมื่อต้องการเน้นความตรงข้ามกับความในย่อหน้าแรก

เพื่อให้เห็นความแตกต่างของความ 2 ประเด็นที่ตรงข้ามกันก็จะย่อหน้าแยกจากกัน ตัวอย่างเช่น

“ประโยชน์การเชียร์กีฬา นอกจากจะช่วยให้กำลังใจแก่นักกีฬาของฝ่ายที่เชียร์ และเป็นการข่มขวัญคู่ต่อสู้ได้เป็นอย่างดีแล้ว การเชียร์ยังช่วยเพิ่มบรรยากาศ ความสนุกสนานครึกครื้นให้แก่ผู้ชมการแข่งขันนั้น ๆ ด้วย ยิ่งกว่านั้นการเชียร์ยังให้ผลพลอยได้ในเรื่องความพร้อมเพรียงเป็นระเบียบและความรักใคร่สามัคคีกลมเกลียวกันในระหว่างหมู่คณะอีกด้วย

แต่ก็มีเหมือนกัน ที่การเชียร์เป็นสาเหตุให้เกิดการทะเลาะวิวาทกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเชียร์เกินเลยไปถึงเรื่องส่วนตัว หรือการเชียร์แบบเยาะเย้ยหมิ่นเหยียดหยามกัน แต่ถ้าเชียร์แบบสุภาพอยู่ในระเบียบวินัยด้วยความมีใจเป็นนักกีฬาแล้ว จะมีเรื่องกระทบกระทั่งเกิดขึ้นได้ยากมาก”²

จากตัวอย่างจะเห็นว่าในย่อหน้าแรก กล่าวถึงประโยชน์ของการเชียร์โดยตรง แต่ในย่อหน้าที่สอง แม้ไม่ได้บอกว่าเป็นโทษ แต่ความก็เป็นเช่นนั้น เป็นโทษหรือผลเสียของการเชียร์กีฬา เป็นความตรงข้ามกัน เป็นนัย ๆ

¹ นคร วีระประวีติ (บรรณาธิการ) “โรคไต” วารสารชีวิตและสุขภาพ ปีที่ 1 ฉบับที่ 5 2524
หน้า 144

² ประยงค์ อนันทวงศ์ สารคดีทวิปัญญา โอเดียนสโตร์ หน้า 51

5. เมื่อต้องการสรุปความคิดของย่อหน้าแรก ตัวอย่างเช่น

“สำหรับภรรยาไม่ว่าจะมีความเก่งกาจ หรือมีความสามารถเพียงใด แต่สภาพความเป็นผู้หญิงและเป็นแม่บ้าน ย่อมทำให้มีความสามารถจำกัด ยังมีอีกหลายอย่างซึ่งภรรยาต้องพึ่งสามี เช่น การตัดสินใจ การให้กำลังใจ เรื่องของสังคมนอกบ้าน เรื่องทางเพศ ปัญหาบางอย่างภรรยาตัดสินใจไม่ได้ก็ต้องอาศัยสามีช่วยตัดสินใจ เรื่องบางอย่างก็จำเป็นต้องตัดสินใจร่วมกัน

เพราะฉะนั้นสามีที่ดีควรต้องทำงานให้เป็นที่พึ่งพาทั้งกำลังใจและกำลังความคิดของภรรยา”¹

จากตัวอย่างนี้จะเห็นว่าในย่อหน้าที่สองสรุปความคิดสำคัญของย่อหน้าแรก

6. เมื่อต้องการแยกให้เห็นบทสนทนา

หลักการขึ้นย่อหน้าใหม่ประการสุดท้ายคือจะขึ้นย่อหน้าใหม่เมื่อต้องการแยกบทสนทนาให้เห็นเด่นชัด เช่น

“แลได้ : นอกจากปัญหาศาสนาและวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีแล้ว มีปัญหาอื่นอีกหรือไม่ เช่น ปัญหาเศรษฐกิจ ความประพฤติของข้าราชการ ระบบการปกครอง การศึกษา หรือรากเงาของปัญหาอันเป็นมรดกตกทอดจากทางประวัติศาสตร์ เป็นต้น

เจ๊ะ ๖: มีแน่นอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งรัฐบาลไม่รักษาเศรษฐกิจ ส่งเสริมให้ประชาชนมัวเมาในการพนัน ให้มีบ่อนวัว บ่อนไก่ ฯลฯ มีผลทำให้ศาสนาเสื่อมเสียด้วย ทำไมรัฐบาลจึงให้เกิดให้มีขึ้นมาได้ ให้ไปดูประเทศเพื่อนบ้านเป็นตัวอย่าง ทำไมของเขาจึงไม่มีเพราะเขาไม่ส่งเสริมให้คนทำชั่ว นอกจากนั้นแล้ว ยังส่งเสริมให้พวกนายทุนขูดรีดเงินจากคนยากจนรัฐบาลไม่พยายามรักษาทรัพย์ของประชาชนเลย มีหน้าซ้ำพวกข้าราชการยังเข้าไปเกี่ยวข้องมีผลประโยชน์ในการหาเงินกับเขาด้วย เลยไปกันใหญ่....”²

ลองพิจารณาตัวอย่างบทสนทนาอีกตัวอย่างหนึ่ง ดังนี้

“เมื่อเขากลับไปแล้ว ลูกได้ถามแม่จู่เกี่ยวกับการตัดสินใจในของแก”

‘แกอยากแต่งงานกับนายคนนี้หรือ’

‘ถูกต้องจ๊ะ พ่อ’

‘แกรู้จักเขอดีพอแล้วหรือ’

¹ นคร วีระประวัติ (บรรณาธิการ) “พ่อบ้านอยู่อย่างไรครอบครัวจึงจะมีสุขภาพจิตดี” วารสารชีวิตและสุขภาพ ปีที่ 1 ฉบับที่ 5 2524 หน้า 156.

² แลได้ (นามแฝง) “สัมภาษณ์เจ๊ะอับดุลลาห์” แลได้ ปีที่ 5 ฉบับที่ 2 กุมภาพันธ์-พฤษภาคม 2524 หน้า 49.

‘ไม่มีใครรู้จักใครจนเรียกว่าดีหรือก่ พ่อ ลูกเองยังไม่รู้จักตัวเองเลย แม้แต่พ่อ
บางครั้งลูกรู้สึกเหมือนคนแปลกหน้า ทั้งที่อยู่ด้วยกันตลอดชีวิต’

‘อย่าวทวน อ้อมค้อม ฟังไม่รู้เรื่อง’

‘ลูกว่าไม่มีใครรู้จักใครดีพอได้หรือก่ พ่อ เพราะคนเราเปลี่ยนไปทุกวันทั้งร่างกายและความคิด
ไม่มีใครหยุดนิ่งอยู่กับที่ แล้วคนอื่นจะมาตามรู้จักได้อย่างไร””¹

เรื่องย่อหน้าซึ่งเป็นส่วนของเรื่องจะกล่าวไว้เพียงนี้

1. โบตัน จดหมายจากเมืองไทยเล่ม 2 แพร่พิทยา หน้า 409.

สรุปเนื้อหาบทที่ 2

1. คำอาจแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ คำที่มีความหมายตรง และคำที่มีความหมายแฝงหรือความหมายโดยนัย

2. ระดับของคำแบ่งเป็น 3 ระดับ คือ

ภาษาแบบแผน (formal)

ภาษาทึ่แบบแผน (informal)

ภาษาปาก (vulgar)

3. การผูกประโยคต้องคำนึงถึงความหมายของคำ ตำแหน่งของคำและจำนวนคำในประโยคโดยใช้หลักพื้นฐานว่า ประโยคต้องชัดเจน ถูกต้อง กะทัดรัด สื่อสารได้ตรงกันระหว่างผู้เขียนและผู้อ่าน

4. ย่อหน้า หรืออนุเขต (paragraph) ที่ดีจะต้องประกอบด้วยใจความสำคัญหลักเพียงประการเดียว และจะต้องประกอบด้วยคุณสมบัติ 3 ประการ คือ

เอกภาพ

สัมพันธภาพ

สารัตถภาพ

5. ชนิดของย่อหน้าแบ่งตามตำแหน่งของประโยคใจความสำคัญได้เป็น 4 ชนิด คือ

ใจความสำคัญอยู่ต้นย่อหน้า

ใจความสำคัญอยู่ท้ายย่อหน้า

ใจความสำคัญอยู่ต้นและท้ายย่อหน้า

ใจความสำคัญอยู่กลางย่อหน้า

กิจกรรมและแบบฝึกหัด บทที่ 2

กิจกรรม

1. ให้นักศึกษาหาตัวอย่างข้อเขียนที่มีระดับภาษาแบบแผน กึ่งแบบแผน และภาษาปาก มาอย่างละ 1 ตัวอย่าง
2. ให้นักศึกษาอ่านข้อเขียนที่มีการใช้ภาษาที่ดีและไม่ดี นำมาเปรียบเทียบกัน แล้วชี้ประเด็นที่ดีและไม่ดี
3. ให้นักศึกษาเขียนย่อหน้าชนิดต่าง ๆ สัก 2 ชนิด และระบุว่าเป็นย่อหน้าชนิดใด
4. ให้นักศึกษาเขียนย่อหน้าเรื่องที่กำหนดให้ต่อไปนี้มา 1 ย่อหน้า
 - วันเกิด
 - ความประทับใจของข้าพเจ้า
 - แม่
 - ความมีเหตุผลของศาสนาพุทธ
 - ผู้นำที่ดี
 - การว่างงานของบัณฑิต
 - สงครามเศรษฐกิจ
 - หนังสือพิมพ์ของไทย

แบบฝึกหัด

1. ให้พิจารณาประโยคต่อไปนี้ว่าบกพร่องอย่างไร ถ้าบกพร่องแก้ไขให้ถูกต้องสมบูรณ์
 1. ห้องนั้นหอมคลุ้งกลิ่นที่เดี่ยวทันทีเธอก้าวเข้ามา
 2. เขาโกรธแค้นเธอที่หลอกลวงจึงคว่ำปิ่นยังรวไปที่ร่างของเธอ 1 นัด
 3. คุณพลอยเข้ามาในห้องนั้นพร้อมด้วยหนังสือหอบโต
 4. สโรชาถูกรรรมชาติลงโทษ
 5. ชาวนาบ้างก็ดำนาน บ้างก็ไถนา บ้างก็สวมงอบ
 6. นายดำขับรถชนควายตาย
 7. ถ้าเขาตกลงไปคุณจะต้องเสียใจ

8. วันนี้ฉันไปซื้อผ้าตอนซื้อไม่ได้ดู กลับมาที่บ้านผ้าขาดไปตั้งเยอะ
9. เขตทหารห้ามเข้า
10. คุณไม่ควรเบลมเขาว่าผิด